

Landskap: Småland.

Upptecknat av: Gunnar Hobroh

Härad: Tunåls.

Adress: Hälsjöholm.

Socken: Kristdala.

Berättat av: Karl August Karlsson

Uppteckningsår: 1938.

Född år 1859 i

Om fiske i sjön Hjälgern.

tid. 1.

Vasar.

" 2.

Snaror.

" 3.

Varg- och rävfångst.

" 4.

Svedjebruk.

" 6.

Slätterkalas.

" 6.

Lövtaht.

" 8

Sjön Hågern har tre viktigare lekplat-
ser för fisk: Sjöbrovika, Staggertorpvika
och Sötersjön. Det fångas alls gäddor, sarv,
björk (liktar en bestånd av sarv), sutter,
bruden, siklöjer, lake, gös och åborre, samt
braken. Den senare fångas mest i braken-
mät. En gång hade Staggertorpsmanen fått
200 kg. på tre dagar vid midnatt.
Braken leker under tiden 20 maj till mid-
sommar i tre omgångar. Det hette för att
man skulle börja meta Kristi Himmels-
färdsdag första gången på året, men det
blev ju litet olika under olika år, alltef-
ter väderleken. Det hette också att de blåsa
och hägg, blomma, då leker braken.

Blad fångades, utom med längrev, i
älkistof. Sådan skall finnas vid Sabbe-

kulla (strax norr om Hågern). Som bete
på krokar användes mest "sil", som
innefattade yngel av alla fisksorter.
Sil fångades i stora hävar.

Vasar. Dylika anlades mest på grum, med
stenbotten. För ändamålet höjdes under
vintern en del träd och buskar, lövträd
och barrträd användes om vartannat.
Det var gran, tall, al, ar, björk, och detta
körades ut på isen. Det buntades i en
stor hög, som bands ihop med björk-
vejer samt med en tung sten vid bunden
så att det hela sedan ej skulle kunna
flyta bort. När så isen gick på våren,
föll det hela ner och blev liggande
på sjöbotten.

Om sjöbotten var mjuk, bruksade man

Slå ner stolpar i en krets och mellan dem sätts så ruskor och grenar. På våra så detta knoppes går fisken hårt gärna dit och leker. Bäst tycker den om al och björk. Man tog här fisken mest med sneta, det går, ej bra med hjärdar, ty så kommer fisken inte dit sedan.

Suaron. Man gjorde suaron, som sattes upp i skogen på marken, av "sitträ", d.v.s. mässingstråd. Denna formades till en ringformig suara med ögla. Man satte upp två prälar med några dm. mellanrum. De slops ner lodrät i marken, och några dm. högt upp fästes vågrät en stake, i vilken suaran hängdes. Suaran skulle hänga ett par cm. över mar-

ken, så att villebrädet ej blott trampade på den och kunde gå vidare. Villebrädet kom så och stryptes i snaran. I dessa snaror fick man orre, gjäder, hare. På båda sidor om snaran sattes upp långa risarmer, "riskaj" (med långt a). De voro av eueris.

Varg- och rävfångst.

Man anordnade gropar, cirka 6 alnar i diameter. Deras sidor voro stensatta. Över dem lades spröcker med stora mellanrum emellan varje. Mitt i gropen stod en päl, som stack upp 6-7 tum över gropens kant. I pälsens övre ände satte en jolkta av trä, på vilken fästes en levande ankare. På spröckerna lades slagtörstnad halva. Om det var bläsig lades ett par spröt över detta för att hålla

hvar det. En dylik gropp hade sagasmanen
hört berättat av sin fader, att den grävts
alldeles invid lagrullen, vid göddelstaden.
Vargen föll ner genom täcket av halm och
spröter, då den kom döllochat ut aulans
sustar. Och sedan kunde vargen slås ihjäl
i groppen, som var för djup för att den skulle
kunna hoppa upp. Vargen kallas här
i trakten "buse". Härvid har en udde,
"Busudden" namn. Vargarna tygas ej i större
antal ha funnits i trakten efter 1840-talet.

Man fångade varg även i garn,
"busegarn". Sådant ålades böarna enligt
lag att ha. Då ställdes till med skallgärde,
till vilken kallades genom kungörelse i kyr-
kan. Vargarna voro värst på våren, då den
mesta vargjaktens förekom.

Smilend
Tumaländ
Kvistdaga

5529

M. A. Gunnar Hobrogh
Bergras Karl Beng. Eriksson
Född 1859

6.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV.

1798 1938 På Hågerums gård har sagosmanen varit
med om slätterkalas, som hölls då höst ska-
gits. Detta arbete gjordes på en tisdag på
efttermiddagen, och ingick i torparens skyld-
igheter.

Svedjebruk. Man brände mest skog som växte
gräsmatta, dylikt bränt område kallades
"fälla". En sådan hägnades med tallgrenar
och annat. Man slog efter fällandet av
träd och buskar ej undan något till kolning
eller dylikt, det fanns ej någon vidare storskog
eller dylikt, som lämpade sig till kolning.
Allt brändes alltså på platsen, på fällan.
Man högg ner träden med yxor, så användes
ej. Buskar och ris togs med "fällriskor", långa
något böjda knivar. Detta var före midnatten.

Sedan brände man i September. Man hände
mot vinden. På fällan såddes sedan höstråg,
som myskades ned med "rasplor". Dessa be-
stod av ett långt träskaff, som i yttre änden
hade påfäst ett bredare trästycke, i vilket
i trekant var fästa (vinkelrät mot skaffet)
tre "primar" av trä, cirka 3 tum långa.
Till det kunde dessa primar vara slatur-
vrena i fästet.

Andra året sådde man på fällan vete.
Även hände att man sådde råbor, "fällorbor",
då. Tredje året blev fällan betesmark,
och sedan växte snabbt igen.

Det var bra med till med skog för fälla.
Men man hade fällor även på ljung-
mark. (i Skisthagen hade man 1863 dyfilla)
och mossmark. Det ansågs bra då marken

var litet sank.

Lövtäkt. I augusti togs lör åt fåren.
Det var björk, asp, lind. Det band ihop till
"härvar", som hängdes upp på stänger i
"håstjor", som så täcktes upp till med ale-
lör. Dessa stod så ute i hela vintern och
kördes hem i mån av behov. Lörhärvarna
förvarades aldrig hemma.